

PODNIKATELSKÁ REGIONÁLNÍ SPRÁVA – ÚZEMNÍ SOUDRŽNOST PROSTŘEDNICTVÍM OTEVŘENÝCH INOVACÍ

ODBORNÁ KONFERENCE PROGRAMU ESPON, PRAHA 7.–8. 12. 2022

Ve dnech 7.–8. 12. 2022 se v Praze v Kongresovém centru konala v rámci českého předsednictví v Radě EU konference ESPON. Tématem byl závěr nejnovějšího výzkumu ESPON – výhody plynoucí ze společenských inovací nejsou výsadou regionů se strukturální inovační kapacitou. Konference se zúčastnilo téměř 200 účastníků z více než 30 zemí.

Úvodní slovo přednesla vrchní ředitelka sekce veřejného investování, výstavby a sociálního začleňování **Leona Gergelová Šteigrová**.

Prvním řečníkem konference byl **Wiktor Szydarowski**, který se ve svém vystoupení zaměřil na spolupráci a podporu problémových regionů. Zdůraznil význam využití pozitivních zkušeností těch regionů, ve kterých se podařilo podobné problémy vyřešit.

Mikel Landabaso Alvarez ve své prezentaci přednesl tři myšlenky/teze. Dosažení zelené a digitální transformace nebude možné, pokud nebudeme investovat více financí do vědy a výzkumu a pokud zároveň nebudeme všichni spolupracovat. Tuto transformaci nelze provést, pokud regiony nebudou investovat do tohoto rozvoje (programování a implementace). K dosažení transformace je zapotřebí celoevropský přístup a spolupráce všech zainteresovaných stran.

Následně vystoupil **Gaurav Ganguly**, který vysvětloval návaznosti krizí posledních let, jak spolu jednotlivé krize souvisejí a ovlivňují se. Válka na Ukrajině má vazbu na inflaci, inflace na zdražování všech komodit (což již způsobovala pandemie covid-19), a to má pak vliv na měnovou politiku. Z hlediska energetické krize je třeba vybudovat potřebnou infrastrukturu a budovat a investovat do obnovitelných zdrojů energií. Budoucnost musí být poháněna investicemi. Inflační očekávání společnosti je v současnosti velkým tématem, protože pokud spo-

lečnost neuvěří, že inflace klesne, bude velmi těžké z hlediska centrálních bank inflaci snižovat a navrátit se k inflačnímu cíli. Evropa se taktéž musí zaměřit na snížení dluhů a jejich udržitelnost, aby bylo možné v budoucnu čelit dalším krizím.

Dominique Foray mluvil o tématu EDP (princip vyhledávání podnikatelských příležitostí). Zmínil obecný princip politik na místní úrovni – efektivita se dostává v případě, že lidé chápou, proč a jak mají určité věci řešit. Velký význam má nastavení priorit. Pomocí prioritizace dokážeme transformovat určitá specifická odvětví. Inovace jsou tak nepředvídatelné, že se nedají naplánovat do detailu, a proto je vláda nedokáže efektivně využívat. To je podstatou principu EDP, který funguje zdola nahoru (bottom-up). Je to nutný krok pro efektivní politiku ke konkretizaci jednotlivých cílů a inovací.

Na téma EDP navázal **Miroslav Daněš** příspěvkem o ERG (podnikatelsky orientovaná regionální správa). Ministerstvo pro místní rozvoj v rámci snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony připravilo dokument Strategie regionálního rozvoje 2021+. Je nezbytné identifikovat regiony, které vyžadují zlepšení své pozice (co do konkurenceschopnosti nebo sociálně-ekonomických faktorů). Dále Miroslav Daněš zmínil výzkum Jihomoravského centra inovací a Univerzity Karlovy, který probíhal v kooperaci s programem ESPON a jehož výstupy mohou inspirovat politickou reprezentaci, propojit odborníky a zabránit opakování dříve realizovaných chyb.

Bývalý ministr plánování Venezuely, **Ricardo Hausmann**, začal svou prezentaci otázkami, jak obecně přemýšlet o procesu růstu a jaké jsou jeho sociální a politické souvislosti. Schopnost růstu znamená schopnost generovat vyšší příjmy pomocí vyšších vědomostí. Znalosti jsou obsaženy ve všech

materiálech a nástrojích, které použijeme a které časem dále zdokonalujeme. Jediná znalost nebo schopnost, kterou nedokážeme přenést, je znalost know-how. Tu je těžké písemně zformulovat, je nutné ji postupně předávat. Právě města jsou místa, kde se koncentrují znalosti, schopnosti a know-how a kde se generují výstupy. Covid nám ukázal, že ačkoliv se spousta věcí dá realizovat na dálku, osobní interakce mezi lidmi je nadále neodmyslitelnou záležitostí, která znalosti posouvá vpřed. Znalosti a jejich export, stejně jako export materiálu, jsou dle Hausmanna faktory růstu měst.

Na předchozí příspěvek tematicky navázal **Vassilen Iotzov**. Některá místa nemají přístup k těmto znalostem a schopnostem, což může vést k disparitě mezi regiony. Regiony většinou spolupracují s vedlejšími regiony, ale spolupráce na větší dálku nefunguje tak, jak by měla. Proto do tohoto procesu vstupují regionální „agentury“, které propojují jednotlivé inovátory ze vzdálenějších regionů.

David Uhlíř z Jihomoravské inovační agentury se ve své přednášce věnoval investicím do výzkumu i regionálním investičním strategiím Jihomoravského kraje. Hovořil o tzv. inovačním ekosystému, do kterého jsou zahrnuty velmi rozdílné subjekty. Inovace jsou zde považovány za faktor růstu ekonomiky. V závěru své prezentace David Uhlíř zhodnotil výstupy z 20 let trvání regionální inovační strategie; jmenoval např. přeměnu výzev na konkrétní projekty, vznik sítě spolupracujících institucí a partnerství jako předpoklad pro další projekty.

Následovala panelová diskuse, které se zúčastnil **Petr Očko**, **Wiktor Szydarowski**, **Mikel Landabaso Alvarez**, **Emil Boc** a **Luc Soete**. Závěrem zaznělo, že je třeba využívat inovace – princip ERG je nástroj propojující regiony, regionální inovace založené na technologiích jsou vysoce potřebné a je třeba

propojovat jednotlivá centra znalostí, stejně jako jednotlivé regionální správy.

Po obědové přestávce začal blok A **Společenské inovace v regionech – chytrá specializace**. Probírala se témata chytré specializace, globálního přístupu i přístupu na místní úrovni, sociální a technologická inovace, přístup, který kombinuje systém top-down/bottom-up, klíčové principy, jak vytvářet inovační portfolia a vyváženost mezi problémy a jejich řešením.

Dalšími tématy bylo určení cílů udržitelného rozvoje – jak tyto cíle udělat smysluplné pro inovační aktivity, snížení nerovností, klimatická změna či udržitelná moře. Řešením je propojovat cíle udržitelného rozvoje jak v environmentální, tak v sociální oblasti.

Dalším zásadním tématem je, jak přistupovat a kombinovat přístupy top-down a bottom-up. Jaký je ten správný mix? Nejdůležitější je však dialog mezi oběma úrovněmi, abychom dokázali určit priority. Dominujícím přístupem však stále v České republice zůstává top-down. Je potřeba si nechat místo i na experimenty a v současné době se začíná přístup bottom-up více a více prosazovat.

Jak může inovační politika řešit současné celospolečenské výzvy? Je třeba, aby na řešeních spolupracovali všichni. Musíme vědět, kdo bude jednotlivé strategie využívat, a lze tak více samotné uživatele zapojovat do přípravy těchto politik. Je tedy potřeba investovat především do komunikace mezi jednotlivými aktéry.

Blok B byl nazván **Společenské inovace v regionech – český přístup orientovaný ke společenským výzvám prostřednictvím chytré specializace**. Diskuse začala tématem misí Horizontu Evropa, které propojují praktickou a teoretickou oblast. V rámci misí je možné čerpat větší množství finančních prostředků, a tím lépe naplňovat cíle. Je výhodnější zapojit se do mise, než zpracovávat samostatný krátkodobý projekt. Prvním předpokladem úspěchu by měl být inovativní a otevřený veřejný sektor. Druhým předpokladem je dostatečné financování. Překážkou může být nedostatek kvalifikovaných lidí.

Na závěr dne vystoupil **Michal Miedzinski**, který shrnul obecné principy, které byly v rámci prvního dne konference představeny, a na něj navázala **Eva Brožová**, která se zaměřila na shrnutí přístupu v České republice.

Ve večerních hodinách pak proběhl společenský večer v prostorách Národního technického muzea, kde byl volný vstup do muzejních expozic s tématy doprava, architektura, astronomie, měření času, chemie, hornictví, fotografické a televizní studio, polygrafie a hutnictví.

Druhý den navázal na témata předchozího dne, která dále rozvíjel. Paralelně pokračovaly tři bloky přednášek. Blok C měl název **Společenské inovace v regionech – otevřená data ve veřejných politikách**.

Zde vystoupil **Martin Gauk**. Otevřená data jsou stále složitá otázka z hlediska jejich použitelnosti, otevřenosti a hlavně aktuálnosti. Data by měla sloužit ke sdílení mezi evropskými zeměmi. Fungují čtyři principy: vládnutí, centralizovaná (vládní/státní/federální) infrastruktura, zvyšování dovedností a příprava společného datového prostoru fungujícího všude na stejných principech.

V rámci sdílení dat na úrovni vlád je silnou stránkou velké množství dat z různých oblastí, což ovlivňuje nejen fiskální politiku, ale i plánování a regionální politiku. Slabou stránkou je nižší množství dat v reálném čase, problémy s přístupem k datům a také problémy s jejich kvalitou.

Radmila Velnerová, Pavel Bulíček a Tomáš Merta představili datový portál Královéhradeckého kraje, který má přes 70 datových sad. Datové sady před zveřejněním byly standardizovány a pročištěny a obsahují veřejně dostupná data v souvislosti s krajem. Portál nabízí analýzy, statistiky i mapové aplikace a samotné datové sady. V datovém portálu mají 12 témat, ve kterých se nachází přes 600 ukazatelů. Portál obsahuje výstupy z oblastí dotací, dopravy či hospodaření kraje. Lze zde najít i seznam veškerých strategií, které Královéhradecký kraj nabízí.

Nástroj pro měření emisí skleníkových plynů v různých územích představil

Kimmo Sakari Lylykangas. Jeho cílem je vytvořit budoucí scénář pro vývoj emisí skleníkových plynů pro území obcí a měst. Za důležité je považováno snižování emisí – snižování napomáhají i politiky územního rozvoje. Tento nástroj by měl být použitelný v rámci územního plánování. Nástroj má tři druhy uživatelů – územní plánovače, odborné uživatele, kteří vytvářejí nástroj pro publikace dat, a developery, kteří data mohou procházet a případně navrhnout jejich zlepšení.

Dále se konal blok D, **Společenské inovace v regionech – environmentálně-sociálně-správní (ESG) data ve veřejných politikách: Predikátor ESG společnosti Moody's**, a blok E, **Společenské inovace v regionech – inovativní přístup k návrhu politiky, posouzení územního dopadu**.

Následoval poslední blok F **Společenské inovace v regionech – experimentální přístup k inovativní politice a k její implementaci**. V tomto bloku vystoupila **Maria Varinia Michalun** s příspěvkem věnujícím se důležitosti inovací a inovační politiky pro regionální rozvoj. Ve svém vystoupení se zaměřila i na výzvy, kterým čelí regionální inovativní politiky. To je důležité téma z několika důvodů – z hlediska růstu (z hlediska regionů se rozdílly zmenšují, ale z hlediska jednotlivých zemí se rozdílly zvětšují), pomocí regionálních politik lze podporovat lepší život obyvatel a jejich kvalitu života. Inovativní politiky pomáhají také řešit globální výzvy (nelze je řešit z jednoho úhlu pohledu ani z jedné úrovně správy).

Jednou z výzev je financování. Zdrojů je několik, ale jsou významně omezené. Financování je zaměřené na určité oblasti. Region tak může finance obdržet, ale na výzkum v oblasti, který pro region není důležitý. Dalším problémem je, že se regiony soustředí na jeden druh, jednu oblast inovací, např. technologické. Tak by to ale být nemělo, mělo by se přistupovat k inovacím v rámci určitého mixu a tyto inovace propojovat. Důležité je také sdílení přístupů a zkušeností z jednotlivých regionů.

Poslední příspěvek patřil tématu role experimentálního přístupu v inovační poli-

tice, o které mluvil **Pedro Marques**, jež ve svém příspěvku uvedl, jak významné je věnovat se otázce, kdo politiku navrhuje a kdo ji následně naplňuje. Je třeba sledovat věci a místa, které nefungují, a hledat důvody, proč tomu tak je.

Následně probíhala panelová diskuse, které se zúčastnili i **Florence Hennart** a **Giulia Bubbolini**. Hovořili o využívání kreativních technik pro zapojení lidí do procesu. Zásadním prvkem je inkluzivita. Lidé tak přispívají k prioritám a mohou přijít s novými nápady, jak zapojovat ostatní. Ziskává se tak i společná důvěra. Důležitá je však také politická podpora celého procesu.

O shrnutí konference se pokusil **Wiktor Szydarowski**. Konference byla pořádána pro účastníky z řad veřejné správy, praktiků, kteří témata každodenně řeší, případně i pro politiky a novináře, kteří myšlenky dále předávají. Přístup k inovativní politice má mnoho tváří a mož-

ností. Příspěvky propojovaly obecné přístupy, přístupy z EU či přístupy v rámci České republiky. Seminář ESPON sloužil především k tomu, aby vznikalo něco, co bude užitečné a aplikovatelné v praxi. Inovativní politika tedy vede k územní soudržnosti, soběstačnosti i ke zlepšení kvality života jednotlivých obyvatel.

Thiemo Eser představil, jak vypadá plánování programu ESPON 2030, který byl již schválen. ESPON slaví 20 let svého trvání a tento seminář a konference sloužila i k pohledu, jak se za tuto dobu program vyvíjel. Jak těžké bylo začít první období, které sloužilo k propagování a získávání zkušeností. Následně probíhalo získávání informací, institucionální zajištění a vytvoření stálého týmu. Probíhá komunikace mezi výzkumnými organizacemi a politiky tak, aby došlo ke zlepšení inovačních politik. Přidaná hodnota celého procesu je, že spojuje jednotlivé aktéry, kteří následně vytvářejí nové příležitosti.

Předsednictví v Radě EU po ČR přebírá Švédsko a **Daniel Andre** sdělil několik informací, jak by mohlo vypadat. Plánuje se navázat na práci, která se v rámci českého předsednictví uskutečňovala. Švédsko má novou vládu, která připravuje konečný program a priority předsednictví. Soustředí se na městskou agendu a zahájení diskuse o prověření tohoto tématu. Tématem je rovněž postup implementace, co je třeba v rámci městské agendy změnit. Dalšími tématy budou zelená města, územní promítnutí zelené industrializace, investice do zelené oceli, zelená energie a její produkce či bateriové továrny na ukládání energie.

*Ing. Jakub Kotrla
Ing. Elena Fedrová
Ústav územního rozvoje*

*Ing. Martin Marek
Fakulta stavební VUT v Brně*